

## De confessione

vigila sup oues tuas lupus est in grege tuo **Et** qđ dicit Ray  
mūdus q̄ cum iste nō est fidelis nō est ei seruanda fides **Dico**  
q̄ reuelādo p̄fessionē fides nō frāgit hōi s; deo q̄ ē fidelis in  
oībo v̄ijs suis ¶ **S;** nunqđ p̄fites p̄t licētiare p̄fessionē sic q̄  
dicat illa q̄ dicit ei in cōfessione. **Dico** q̄ cōfites bñ p̄t facere  
q̄ illa q̄ cōfessor scit vt deus etiā sciat vt hō. dō. sc; ei extra  
cōfessionē q̄ eidē dixit in cōfessione. 7 sic confessor poterit illa  
dicere ex q̄ audiuit illa vt hō extra cōfessionē ¶ **S;** nunqđ suf  
ficat q̄ cōfites dicat cōfessori dicēdo. ego do vobis licētiā  
dicēdi ea q̄ dixi in cōfessione. vel oportet q̄ replicet sibi omīa  
extra cōfessionē. Aliq̄ doctores dicūt q̄ sufficit vt licētiat cō  
fessorē. **Tñ Durandus** in q̄rto suo dicit q̄ nō sufficit. imo te  
net oīa replicare sibi extra cōfessionē **Et ratio** sua q̄ occurrit ē  
ista. q̄a in his que sunt de necessitate sacramēti nullus p̄t dispē  
sare. nec etiā papa de quo magis videret; s; tenere secretum  
est de necessitate cōfessionis sacramētalīs. vt p̄bat diffuse. &  
nullus p̄t h̄ hoc dispēsare. 7 p̄ p̄nā nullus p̄t licētiare q̄ illa q̄  
p̄ eū dicūt in p̄fessione reuelent. iō ad hoc q̄ reuelent o; q̄  
sciānt aliter q̄ p̄ p̄fessionem. **Et ex his** pt; q̄ si q̄s sciat aliqđ  
p̄ cōfessionē. 7 extra cōfessionē p̄t illud reuelare. 7 testificari su  
per illo eodē mō q̄ scit extra cōfessionē ¶ **Nota** etiā. q̄ sigill  
lum p̄fessionis directe 7 p̄ncipaliter respicit pctā. vt pat; ex  
p̄allegato decreto. **Omīs** v̄triusq; sexus. vbi d̄r. **L**uceat oīs  
sacerdos ne verbo aut signo. aut quouis alio mō pctā p̄dat  
ex consequenti tñ ex quadam p̄gruitate respicit alia. **Et hec**  
de confessione sufficiant

¶ **Tractatus** quartus scđe partis p̄ncipalis de satisfactio  
ne habens sex capitula p̄ncipalia.

**Q**uod p̄ditis per dei grām duab; partibus p̄nē. sc; de p̄tritione 7 cōfessione. de tertia sc; de satisfacti  
one est agendū. **Circa** quā consideranda sunt sex.  
**Primo** quid est satisfactio. et in quib; cōsistit **Se**  
cūdo de elemosina q̄ est prima pars satisfactionis. **Tercio**  
de ieiunio q̄ est secūda pars. **Quarto** de orōne q̄ est tertia ps  
**Quinto** de mēfura satisfactionis. s. q̄ p̄nia est imponēda pro  
vnoquoq; pctō. **Sexto** vt; vn; p̄t satisfacere pro alio

## Tractatus. iij. secūde partis

¶ Quid est satisfactio

¶ Caplm. i.

**S**atisfactio fm Greg. est pctōz causas excidere z earum suggestionibz aditū nō indulgere. ita qz in ista definitōe duo tāgunt qz dñt eē in omī satisfactōe. Sicut em̄ bona z cōpleta medicina dze esse curatiua infirmitatis pterite. z pseruatiua respectu future. ita et satisfactio dze eē remediū pcti pteriti z cautela respectu futuri. Primū tangit cū dicit pctōz causas excidere. Scdm cū dicit. earz suggestionibz aditum nō indulgere. Quia etiā medicina si sit pueniēs dze esse appropata infirmitati z ordinari directe ptra infirmitatē. teste b. Hiero. qd dicit medicina cuiuslibet morbo est adhibēda: nō em̄ sanat oculū qd sanat calcaneū. Et fm qd dicit bñs Joānes in. i. canonica Dñe qd est in mūdo aut est pcupiscētia carnis. aut pcupiscētia oculorū. aut supbia vite. Et vult dicere qz tres sunt radices oīm pctōz. scz auaricia qz dat intelligi p h qd dicit. concupiscētia oculorū. luxuria que dat intelligi p hoc qd dicit. pcupiscētia carnis. et supbia p hoc qd dicit supbia vite. Idcirco cōtra istas tres radices pctōz ordinant tres ptes satisfactōnis. scz eleymosina qz ordinatur cōtra auariciā. ieiuniū cōtra luxuriam. oratio cōtra superbiam. Et sic sunt tres partes satisfactōnis. scz eleymosina. ieiunium. et oratio. Et de his tribz partibz per ordinē est agendum

¶ Caplm. ij. de eleymosina. qd hz sub se qtuor p̄siderata

**L**icet multa et varia ac diuersa de p̄tute eleymosine sine la doctoribus scis scripta. tñ scūs Thobias ea breui sermone p̄bēdit dicēs Eleymosina a morte z pctō liberat animā. z nō patiet eā ire in tenebras. Eleymosina ē triplex. Prima cōsistit in cordis cōtritōne. qñ scz aliqz se offert sacrificiū deo. de qz dicit in ps. Sacrificiū deo spūs p̄tribulat? zc. Et de eleymosina ista dicit sapiēs. Miserere aie tue placēs deo. Et eleymosina sic dicta nō est ps satisfactōis. imo est ps integralis p̄tritōis indiuisa a satisfactōe. put dicit qz p̄nie tres sunt ptes. scz p̄ritio. cōfessio. et satisfactio. Alia est eleymosina que cōsistit in passione christi. in qua p̄patiemur alienis miserijs sicut nostris. Et de ista dicit Job. Ab infantia creuit mecum miseratio z ab vtero matris egressa est mecū. Tercia cōsistit

## De confessione.

in largitōe manuali. qñ. s. aliq̄s exhibet indigenti aliq̄d tpale  
subsidii ppter deū z de ista incēdimus hic **Et** de hac dicit sal/  
uator in **Luc.** Date elemosynā z ecce oīa mūda sunt vob. **Et**  
amb. Pasce fame morientē. si nō paueris occidisti **Et** sub ista  
elemosyna p̄tinent septē opa misericordie de q̄bus dicit in  
tercia p̄tula. **Sed** q̄tum ad nūc circa elemosynā cōsideran  
da sunt q̄tuor. **Primo** de q̄bus dicitur **Secdo** q̄s p̄t eā facere  
**Tercio** cui dicitur **Quarto** quō fiet

**Primū** p̄sideratū circa elemosynā. s. de q̄bus dicitur elemosyna  
**O**missa illa distinctōe de necario z supfluo. dōm q̄ in s̄  
p̄cordat cōiter oēs doctores q̄ nec de alieno nec de illi  
cite acq̄sitis dicitur elemosyna **Uñ** **Thobias** oñdēs filio suo  
de q̄ faciēda eēt elemosyna dicit. **Honora** deū de tua substā/  
tia. d̄t de tua. nō de aliena **Et** **Gre.** Nō est putāda elemosy/  
na si paup̄ibz disp̄eset q̄d ex illicitis rebz acq̄rit. **Nota** tñ circa  
hoc q̄ illicite acq̄sitū p̄t eētribz modis **Sūt** eī q̄dā illicite ac  
q̄sita in q̄bz nō trāssert̄ dominii in accipientē. vt in rapina et  
furto **Sūt** alia in q̄bz trāssert̄ dominii. s̄z tñ p̄petit̄ repetitio  
vt in vsura z symonia **Et** in istis casibz nō p̄t fieri elemosyna  
**Sūt** alia in q̄bz trāssert̄ dominii. z nō p̄petit̄ repetitio. vt in  
pecunia z alijs rebz acq̄sitis ex histriionatu et meretricio **In**  
duobz p̄mis casibz qñ nō trāssert̄ dominii v̄l si trāssert̄ p̄petit̄  
tñ repetitio nō p̄t fieri elemosyna. s̄z d̄z restitui iuxta modū q̄ po  
nēt̄ infra **Uñ** de rebz acq̄sitis furto. rapina. vsura. z symonia  
nō p̄t fieri elemosyna **In** tercio at̄ casu. s. cū trāssert̄ dominii et  
nō p̄petit̄ repetitio. sicut in acq̄sitis ex histriionatu v̄l meretri  
cio. de istis p̄t fieri elemosyna **Et** hāc distinctōem approbat  
**Amb.** xiiij. q. v. **Nō** sane in fi. **S̄z** nūq̄d de his q̄ acq̄runt̄  
ex ludo alce vel tarilloz vel q̄cūq̄ alio ludo p̄t elemosyna fie  
ri **Dōm** q̄ qñ loq̄r de ludo nō intelligo de ludo q̄ fit cā sola/  
tij vel recreatōis. qz talis ludus est licitus. dūmodo sit hone  
stus ac debitis circūstantijs inuestitus **Sed** intelligo de lu  
do q̄ fit cupiditatis cā. q̄ est oīno z sp̄ illicitus. z in eo cōcur/  
runt pctā multa **Primo** em̄ ibi est desideriu z lucrandi. **Ecce**  
cupiditas q̄ est radix oīm maloz **Secdo** est ibi volūtas spo/  
landi p̄ximū **Tercio** est ibi vsura maxima. s̄z

## Tractatus. iiii. secunde partis.

Undecim p̄ duo decim. nō solū in anno vel in mense. sed in eo dem die Quarto multiplicant̄ ibi mendacia. 2 verba ociosa et vana Quinto est ibi blasphemia Ecce heresis. Sexto est ibi multiplex corruptio. primo q̄ ludū aspiciunt. Septimo est ibi scandalū bonoz Octavo est ibi p̄ceptus phibitōis sancte matris eccleie Nono est ibi amissio t̄pis et alioz bonoz q̄ illo t̄pe homo tenet̄ facere Ex q̄bus patet q̄tum peccant qui talibz ludis vacant Et de pena clericoz q̄ talibz ludis vacāt legi in canonibz ap̄loz sic. ep̄s. p̄sbyter vel diacon⁹ alee aut ebrietati deseruiēs aut desinat aut certe damnet̄ Subdiaconus aut lector aut cantor silia faciēs aut desinat aut cōmuniō ne p̄uetur. Patet ergo q̄ illud quod tali ludo acquiratur illi cite acq̄rit̄ Sed nunq̄d p̄t̄ repeti Dicūt aliq̄ doctores q̄ nō sed ille q̄ lucratus est d̄z illud erogare pauperibz. argu. xiiij. q. v. Non sane. Cum em̄ turpitudine versat̄ ex parte vtriusq̄ melior est p̄ditio occupātis seu possidentis. Alij dicūt et fere om̄es canoniste q̄ p̄t̄ repeti 2 probat̄. ff. de aleatoribz. l. vi. in fi. Et ḡt̄ greca p̄stitutio q̄ vsq̄ ad q̄nquaginta annos p̄t̄ repeti. Et s̄m istos de acq̄sitis in ludo nō p̄t̄ fieri elemosyna. Raymūdus etiā cū quo p̄cordat̄ sanctus Thomas et quasi om̄es doctores theologi dicūt q̄ distinguendū est. qz aut aliq̄s lucrat̄ voluntarie 2 ex cupiditate nō coactus p̄ aliquē. tūc si amisit nō p̄t̄ repetere qd̄ amisit. sed ille qui lucratus est tenetur pauperibus erogare vel restituere in iudicio anime sue. Aut lucrat̄ attractus p̄ vim vel p̄ importunitatē alterius. 2 tunc si amisit potest repetere. si vero lucratus est nō tenet̄ restituere. sed qd̄ lucratus est pauperibz d̄z erogare Istam sententiā p̄bat per multa iura. 2 est satis p̄sona rōni et equitati ¶ Notandū t̄m q̄ sunt aliq̄ p̄sone q̄bus indistincte tenet̄ quis restituere quicq̄d ab eis lucratus est in ludo. vt furiosi. p̄odigi. pupilli minores. xxv. annoz. mente capti. surdi. ceci. 2 muti. 2 q̄ morbo p̄petuo laborāt. qz tales rebz suis p̄sese nō p̄nt. iō dant̄ eis tutores 2 curatores Idem videt̄ esse de monachis 2 ceteris religiosis 2 filijs familias. q̄ nō h̄nt̄ peculū castrēse vel quasi castrēse. 2 de vxore q̄ nō h̄z res p̄fernales. 2 etiā de administratione rez ecclīasticaz q̄ pauperz sunt 2 silibz. vñ nec plati

## De satisfactiōe

ne curati p̄nt ea remittere debitorib; ne pdigi vel dissipato  
res videant. **N**ā cū talis pecunie administratio multiplici ra  
tione iuris et facti sit culpabilis et vitiosa restituenda est nō di  
co ei q̄ cam amisit in ludo sed tutori vel curatori. vel marito  
vel patri. vel ecclie vel monasterio.

**S**ecundū consideratū circa elemosynas. scz quis potest  
facere elemosynam

**E**lemosynā p̄t facere q̄cunq; sui ē iuris. et h; dominium  
vel administratōem aliq; bonoz t̄paliū. **H**unc d; ergo  
monachus vel aliq; p̄sona religiosa p̄t facere elemosynā. **D**i  
co q; talis p̄sona aut habet administratōem aut nō. **S**i h; ad  
ministratōem p̄t et d; imo q̄cqd sibi supest in necessitatib; ec  
clesie et causis p̄ijs est exponendū. dicēte beato **B**ern. Bona  
ecclie bona paup̄ez sunt. et quicqd a ministris ecclie ultra vi  
ctum et vestitum retinetur totum est sacrilegium et rapina. **S**i  
aut nō habet administratōem saluo meliori iudicio vel p̄silio  
credo q; nō p̄t nec d; facere elemosynā nisi de p̄lati sui licentia  
petita et obtēta. **M**onachus cū non potest tractare etiā vti  
litates sui monasterij nisi de precepto abbatis sui. **xvi. q. i. mo**  
**nachi. de consecra. dist. v. non oportet. Et hoc intelligo nisi il**  
**le qui petit elemosynam sit in extrema necessitate cōstitutus.**  
**id est indigeat ad mortem. q; in illa d; ei dare si p̄t. esto etiā q;**  
**p̄latus exp̄sse inhiberet sibi. q; in tali casu om̄is hō tenet exp̄**  
**cepto dei subuenire p̄rimo. iuxta illud. P̄sce fame morientē**  
**et. xl. vj. di. sicut hi. Et etiā in tali casu oīa s̄t cōia. xlvj. di. si**  
**cut hi. Nota tū q; si monachus nō habēs administratōem**  
**de p̄cepto abbatis vadat ad pegrinatōem vel ad studiū sine**  
**aliq; distinctōe p̄t dare elemosynā. nā eo ipso q; p̄latus dedit**  
**sibi licentiā stadii in scholis v̄eundi ad pegrinatōem videt si**  
**bi dedisse licentiā faciēdi oīa q̄ scholares honesti et pegrinatio**  
**lēt facere. ita tū q; moderate faciat. Quilibet cū d; se p̄forma**  
**re morib; illoz inter quos viuit. xli. di. c. Quisquis. Et nū**  
**qd; vxor p̄t elemosynā facere absq; licentia viri sui. Dōm q; si**  
**vxor h; res p̄fernales. i. pprias p̄ter dotem. sic dicta a para**  
**qd; est iuxta. et fernas quod est dos. quasi iuxta dotem. potest**  
**de illis facere elemosynā etiā inuito marito. l. de pac. le. c.**

## Tractatus. iiii. secūde partis.

qui hac **D**e rebus etiā viri sui sicut de pane et vino et alijs rebus  
quod bono ac approbato et laudabili more solent ad dispensationem  
uxoris pertinere potest facere elemosinā moderate. et sine facultate vi-  
ri et sine maiore vel minore indigentia et multitudinem pauperum  
**E**t dicit sibi formare conscientiam quod non displiceat marito in corde. etiā  
si quandoque prohibuit ei ore. Solent enim mariti facere et tale prohibere  
uxoribus non ut retrahant eas a toto sed ab excessu quem suspicantur  
eas facturam si haberent habenas nimis laxas. Potest etiā sibi  
formare conscientiam ex caritate et miseria pauperum. cogitans quod si ma-  
ritus videret illi omnibus modis placeret ei quod faceret sibi elemo-  
sinā. **S**ed si oino et precise dicit sibi quod viro displiceat deponat  
conscientiam si potest. si non potest non det et doleat quod non potest dare. **E**t sic intelli-  
go istud. c. xxxiiij. q. v. mulierem postulat. in fine. ubi dicitur quod cum scādalo  
viri uxorem non debet facere elemosinā. **E**t istud intelligo nisi pauper  
sit in extrema necessitate constitutus. quod tunc intrepide debet dare aliter  
peccaret. **E**t quod dixi de rebus viri etiā de dotalibus dixi. **N**ā rebus  
dotalibus illibatum dominum apud virum est. **D**e iure do. c. in rebus  
**D**ominus autem **A**lbertus dicit quod si mulier sit lucrosa. id est si ex officio suo  
vel ministerio lucretur. esto quod non habet bona patrimonialia de eo quod  
lucrat potest facere elemosinam sine mandato et consensu viri sui.  
**E**tiam filii familias non potest facere elemosinā de rebus patris si-  
ne eius licentia et mandato nisi supponat quod placeat patri si-  
cut supra dixi de uxore. **E**t intelligo hoc nisi talis filius habeat peculium  
castrēse vel quasi castrēse. **D**e tali enim peculio potest facere elemo-  
sinā patre etiā invito. **P**eculium castrēse est quod acquiritur ex militia  
**P**eculium quasi castrēse est quod acquiritur ex scia vel artificio hone-  
sto. **I**ntelligo etiā nisi videat pauperem in extrema necessitate  
constitutum. **D**e filio etiā eūte ad peregrinationem vel existere in stu-  
dio intellige ut supra dixi de monacho. **E**t multo minus ser-  
uus vel ancilla potest facere elemosinam de rebus domini. nisi forte  
fuit eis commissā ministratio bonorum. quod tunc possent. tamen modera-  
te si sciant quod domino non displiceat.

**T**ercium consideratum circa elemosinā. scilicet cui debet dari elemosina  
**E**lemosina non debet dari nisi indigenti. et sonat nomen ele-  
mosyne. **U**n de elemosina ut dicit **E**berhardus dicitur ab eloyis  
quod est miser. et moyses quod est aqua. quasi miserorum. id est indigentium

## De confessione

aqua. **H**oc aut qui petunt elemosinam quodammodo petunt quasi ex debito sicut religiosi medicantes qui predicant verbum dei. et celebrant qui die per benefactoribus suis. **E**t isti dummodo constet eos habere illud officium sunt omnibus aliis preferendi. **E**t isti dicuntur petere quasi ex debito. quia non solum dant eis temporalia. imo etiam spiritualia accipiunt ab eis. **U**n in persona talium dicit apostolus. **S**i spiritualia vobis seminamus non est mirum si temporalia vestra metamus. **A**lij tamen petunt pro vite sue sustentatione. sicut isti pauperes qui medicant. **E**t in isto casu aut homo potest dare omnibus aut non. **S**i potest omnibus dare tunc dicitur dare absque ulla distinctione. **E**t ad hoc inducunt exempla Abrae et Lothi. qui quoniam omnes indifferenter recipiebant hospitium. angelos etiam in hospitium susceperunt. **S**i enim aliquis repulissent. forsitan inter illos angelos repulissent. **E**t in hoc casu ait Joannes Crisostomus. **Q**uiescamus ab absurda. id est nephanda ac diabolica curiositate. scilicet discernendi inter pauperem et pauperem. **N**on enim ex vita eorum qui accipiunt vel quibus das mercedem tibi tribuet deus. sed ex voluntate et honorificentia multa et misericordia et bonitate. **P**ro di. quiescamus. **I**tem Gregorius. xi. q. iij. quoniam in fine dicitur quod exercitatio etiam danda est elemosina. **E**t hoc intelligo tam de exercitatio quam de qua liber alio peccatore notorio. quod intelligendum est nisi ob saturitatem sibi negligenter iusticiam. et fieret deteriores. quia in tali casu non est eis faciendum elemosina. ut ait Augustinus. v. q. v. **N**on omnibus. **E**t hoc intellige nisi esuriant ad mortem. **T**unc enim quantum negligenter iusticiam dunt pasci. nisi forte iudex secularis dasset eos propter scelera sua ad fame moriendum. **I**n secundo isto casu in quo non potest omnibus dari elemosina posito quod omnes equaliter indigeant. dicit Ambrosius. **D**ecem circa hoc esse consideranda. scilicet fides. caritas. locus. tempus. modus. necessitudine. sanguinis propinquitate. etate. debilitatem conditionem sine nobilitate. **F**ides. quia fidelis preferendus est infidelis. **C**ausam. quia si duo tenentur capti unus propter culpam suam alius sine culpa: iste est preferendus alij. **L**ocum. quia captus sine detentus in carcere preferendus est illi qui libere potest ire quocumque vult. **T**empus. quia si unus in tempore persecutionis patitur preferendus est illi qui nullam persecutionem patitur. **M**odum ut non totum deus unum. nec simul effundantur opes. sed discrete dispensentur. nisi forte aliquis vellet relinquere ex toto seculum. **N**ecessitudine ut magis indigens minus indigenti preferatur

## **Tractatus. iiii. secūde partis**

**S**anguinis ppinquitatē. vt ppinquus pferat extraneo **E**tatez. qz senes sunt iuuenibz pferēdi **D**ebilitatē. vt infirm⁹ pferatur sano ⁊ debilis forti **N**obilitatē. vt nobilis pferat ignobili **E**t istō totū intelligēdū ē ceteris paribz **T**al' em̄ p̄ditio possit eē ex vna pte qz reformaret pactū ī cōtrariū **S**icut pone qdā hz p̄m infidelē q̄ idiget eleymosina. et exns fidel' indiget etiā eleymosina nec ipse p̄t subuenire vtriqz s; vni tm̄. cui subueniet an p̄i infideli an extraneo fideli ī exhibitōe nutrimenti **I**n isto casu dicūt aliq̄ qz pater infidel' ē p̄ferēdus extraneo fideli ī exhibitōe nutrimenti **S**z extrane⁹ fidel' p̄ferēd⁹ est patri infideli ī dilectōe argu. xxx. di. c. ij. **E**t fundat ista opinio sup istō p̄ceptū. honora p̄m tuū. ⁊ intelligit si eq̄liter indigeat **S**i em̄ extrane⁹ indigeret ad mortē. pater nō. tūc extrane⁹ cēt p̄ferēdus patri. **A**lij dicūt p̄trariū. s. qz boni extranei sunt malis ppinqs p̄ferēdi. **Q**uis istoz dicat meli⁹ iudicio lectoris relinq̄

**Q**uartū p̄sideratū circa eleymosinam. s. q̄ modo debet fieri eleymosina

**Q**uia fm̄ qd̄ dicit ph̄s in ethicis **H**od⁹ iponit speciē **A**ctui vel actōi. qd̄ intelligo de spē moris. nō em̄ sufficit facere bonū nisi bñ fiat. **Q**ū dñs p̄cepit **P**oyssi **I**uste qd̄ iustum fuerit exeq̄ris. **I**deo ad hoc qz eleymosina sit meritoria requirit qz debito mō fiat. **Q**ū eleymosina d; fieri gratanter siue letāter. vt ait ap̄ls. ij. ad **C**oz. ix. **Q**ui parce seminat p̄cet et metet. et q̄ seminat in bñdictōibz de bñdictōibz et metet. vnuq; qz put destinauit in corde suo. nō ex tristitia aut necessitate **D**ilare em̄ datorē diligit de⁹ **S**ecdo d; fieri secrete **Q**ū saluator. **Q**ū facis eleymosinā noli tuba canere ante te. sicut ypocrite faciūt. ⁊ sequit **T**e aut̄ faciēte eleymosinā nesciat sinistra tua qd̄ faciat dextera tua. **T**ercio d; fieri abūdāter. ⁊ fm̄ facultatē dātis. vñ **P**rob. iij. **F**ili si ml̄tū tibi fuerit abūdāter tribue. si at̄ exigūū libēter impartiri stude. **Q**uarto d; fieri p̄radēter. vt fiat fm̄ traditā formā in. c. p̄cedēti. **Q**uinto debet fieri festinanter. vñ sapiēs **Q**ui cito dat bis dat. **S**exto d; fieri ardēter. i. cū intēdōe recta. vt scz fiat. p̄pter deū ⁊ nō p̄pter vanam gloriā **Q**nde sicut ait **B**re. **Q**ui celū mereri poterat nō ventum transitorij fauoris querat



## De satisfactione

**C**ap. iij. q̄rti tractat⁹ sc̄de partis p̄ncipalis est de ieiunio q̄ est sc̄da pars satisfactōnis. habēs quatuor capla sub se:

**S**ecūda pars satisfactōis est ieiunū. de q̄ d̄r in **L**ebobias Bona est elemosina cū ieiunio. Circa q̄d p̄sideranda sunt quatuor. Primo quot modis dicit ieiunium Sec̄do q̄n fuit institutū. Tercio quot requiratur ad hoc q̄ ieiunium sit meritorū Quarto quot bona facit ieiunium

**P**rimū p̄sideratū circa ieiunū. s. q̄t modis d̄r ieiunū. **N**otandū q̄ triplex est ieiunū. Primū est corpis a cibo et a potu materiali. Sc̄dm est afflictōis a gaudio tpa/ li. Tercū est abstinere a pctō mortali. Et hoc triplici ieiunio debemus castigare iumētuz. id est corpus nostruz Parū est em̄ ieiunare a cibo nisi ieiunet a pctō. vñ **I**saias Quare ieiunauimus et nō asperixisti. humiliauimus aias nostras z nesci sti. Loquit̄ **I**saias in p̄sona ieiunātū in peccato mortali Et subdit respōsionē in p̄sona dei loquēs. Ecce ad lites z p̄ten/ tōnes ieiunatis z p̄cutitis pugno impie. Et sequit̄. Nunq̄d tale est ieiunūz q̄d elegi. quasi dicat non imo istud Dissolue colligatōnes impietatis. solue fasciculos dep̄rimētēs. et omne onus sc̄z pcti dirūpe **F**rāge esurienti panē tuū. et egenos va gōsq̄ induc in domū tuam: **C**um videris nudū operi eum. et carnē tuam ne despexeris

**S**c̄dm p̄sideratū circa ieiunū. s. q̄n fuit institutū. **D**ominus instituit ieiunū in paradiso terrestri. q̄n prece li **S**ed postea sc̄ificauit ip̄m in deserto q̄n ieiunauit quadra ginta diebus et quadraginta noctibus.

**T**ercū p̄sideratū circa ieiunū. s. q̄t red̄runt ad ieiunū **A**d hoc q̄ ieiunium sit meritorūz requirūtur quattuor que debent ip̄sum cōcomitari. sc̄z largitas. leticia. ho/ ra. et mēsurā. **D**e largitate dicit **P**iero. Quod manducatu/ rus esses si non ieiunares de pauperibus. vt ieiunium tuum sit saturitas anime nō mar̄supij lucrum. **I**llud ieiunū deus approbat vt ait **G**reg. q̄d ad eū manus elemosinarū eleuāt **I**deo istud q̄d tibi subtrahis alteri largire. vt vñ caro tua af/ figatur inde indigentis proximi caro releuetur. **D**e leticia

## Tractatus. iiii. secunde partis

dicit christus. **C**ū ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. exterminat enim facies suas ut appareat hominibus ieiunantes. De tercio scilicet de hora notandum quod hora comedendi in diebus ieiuniorum est hora nona vel circa. ita tamen quod secundum quod dicit Thomas in quarto suo non oportet aspicere astralabium. sed sufficit quod non anticipet nimis notabiliter predicta hora. **C**um legitur in libro Regum. xiiij. quod ionathas qui anticipavit horam comedendi morti fuit adiudicatus. De quarto. scilicet de mensura notandum quod ieiunans debet multum sobrie comedere unde dicitur. i. Be. v. Sobrii estote etc. Et sobrietas ista attenditur tam in cibi qualitate quam in quantitate. In qualitate cibi ut scilicet homo non comedat cibaria prohibita. sicut carnes vel lacticia. Et sicut non quantitas cibaria exarsita. exarsita et singulari modo parata. Vide de hoc s. c. de interrogatoriis faciendis in professione. Sobrietas etiam attendenda est in quantitate ut non sumat cibum nisi quantum sufficit ad nature sustentationem. Superfluitas enim cibi multa mala facit. quia puocat ad luxuriam. et opere bonum dissolvit. **C**um in figura huius legitur in quarto libro. Reg. xxx. quod Nabuzardan qui interpretatur princeps cocorum. per quem intelligitur ventris in glumies destruxit muros hierusalem per quos intelliguntur virtutes anime fidelis. **C**um angustia. Mens auiditate ciborum laxata perdit orationis virtutem et dicitur. Venter mero estuans de facili spurmat in libidinem.

**Q**uartum consideratum circa ieiunium. scilicet quot bona facit. Ieiunium debito modo observatum tria bona facit. Primo reprimat stimulum carnalium vitiorum. Secundo mentem eleuat ad contemplationem diuinorum. Tercio impetrat gratiam virtutum et celestium premiorum. Et ista tria tanguntur in preface quod dragesime in quod dicitur. Qui corporali ieiunio vitia comprimis. mentem eleuas. preteritum largiris et premia. **N**otandum insuper quod per ieiunium intelliguntur omnes afflictiones corporales sicut vigilie. peregrinationes. flagella etc.

**C**ap. iiii. et principale est de oratione que est tertia pars satisfactoris. **O**ratio que est tertia pars satisfactoris definitur sic a Damasceno. Oratio est pius affectus mentis in deum tendens. et plerumque ne animus pigrescat in voce preterpens. v. sic. Oratio est operatio vocum ad aliquid impetrandum in deum tendentium. **N**otandum quod in oratione non debet peti temporalia ad minus principaliter. sed

## De satisfactione.

ſunt peti ſpūalia et p̄nētia ad ſalutē. iuxta illō ſbū ſaluatoris  
hūmū q̄rite regnū dī et iuſticiā ei⁹. et hec ōnia. ſ. tpalia adi/  
ciētur vobis. **Q**ue at ſunt petenda i orōe oñdit x̄ps quando  
discipul⁹ dicētib⁹ ſibi. magiſter doce nos orare dixit **L**ū orat⁹  
dicite. **P**̄ n̄ rē. **E**t de h̄ diceſ infra in terciā pte vbi tractabit  
de iſta materia in ſpēali. **M**otādū at ē q̄ ad h̄ q̄ oratio ſit me/  
ritoria et ſatisfactoria requir̄ q̄ habeat tredecī p̄ditōes. ſ. q̄ ſit  
fidel⁹. ſecura. humil⁹. diſcreta. deuota. verecūda. ſecreta. pura.  
lachrymoſa. attēta. feruida. oſoſa. et aſſidua **E**t de iſtis non  
p̄ſequar. q̄ de ſe ſt̄ note cuilibet aduertere volēti **V**aleat  
at orō p̄cipue p̄ vitia ſpūalia. **U**n̄ **H**iero. ſup illū locū **H**oc  
gen⁹ demonioꝝ nō eijcī n̄ſi in orōe et ieiunio aut ſic **M**edici  
na ē cuilib⁹ morbo adhibēda. et iō nō ſanat oculū qđ ſanat cal/  
caneū **I**eiunio ſanant⁹ peſtes corpis. orōne aut⁹ ſanant⁹ peſtes  
aīe vel mētis **S**i at q̄rat. q̄ aut iſtaꝝ triū priū ſatisfactoris ſit  
potior. ſc̄z orō elēoſyna v̄ ieiunū **D**ōm q̄ ſi p̄parent q̄tū ad  
obiectū qđ imēdiate reſpiciūt. vel q̄tū ad materiā circa quā  
ſunt **S**i p̄mū ſic oratio ē dignior alijs duab⁹. **O**ratio em̄ h̄  
deū p̄ imēdiate obiecto. vt p̄z ex ei⁹ definitōe **N**ā orō eſt pius  
affectus mētis tendēs ad deū rē. **E**lēoſyna at h̄z p̄ imēdiate  
obiecto miſeriā p̄ximi. et ad hāc releuandā ordinat⁹ **I**eiunū  
at h̄z p̄ imēdiate obiecto laſciuiā carnis. q̄ ad hāc reformādā  
ordinat⁹ **O**rō etiā eſt circa ſpūalia. elēoſyna at et ieiunium circa  
corpalia. q̄re manifeſtū eſt q̄ oratio eſt dignior et potior elēo/  
ſyna et ieiunio **S**i aut p̄panē q̄tū ad ambitū. ſic elēoſyna  
eſt potior orōne et ieiunio. q̄ elēoſyna p̄tinet in ſe orōem et iei/  
unū **N**e em̄ q̄ dat elemoſynā indigētī obligat ip̄m ad orandū  
p̄ ſe deū. et ſic orō includit in elēoſyna **N**e etiā q̄ facit elēoſy/  
nā eſt p̄ticeps ieiunū et abſtinētie illius q̄ recipit eam. et ſic iei/  
unū in elemoſyna p̄tinet **U**n̄ credo q̄ elemoſyna eſt vtilior et  
potior ad ſatisfaciēdū ieiunio et orōe **E**t iſta videt̄ intētio bea/  
ti **P**auli in prima eplā ad **T**himo. c. iij. vbi ſic inq̄t **E**xerce  
aut ip̄m ad pietatē. i. ad elēoſynā **N**ā corpalis exercitatio. i.  
ieiunū ad modicū eſt vtilis. pietas aut ad oīa vtilis eſt pro/  
miſſionē habens vite q̄ nūc eſt et future

**¶** **Q**ue p̄ma d̄z imponi p̄ vnoquoq̄ p̄ctō **Ca. v.**

## **Tractatus. iiii. secūde partis.**

**Q**uanto peccatū est grāius tāto ceteris paribz dicitur fieri et im-  
poni maior et grāior pnia seu satisfactio p eo **E**t dico cete-  
ris paribz. qz tales circūstātie pnt eē ex pte psonē peccantis.  
vel etiā ex pte peccati qz p min⁹ graui peccatō debeat imponi graui-  
or pnia seu satisfactio. pbi grā. pstat qz interficere matrē ē gra-  
uius peccatū qz interficere vxorē. et tū grāior pnia dicitur imponi de  
iure vxoricide qz matricide **E**t rō est. qz pnia dicitur esse talis qz sit  
remediū peccati pteriti et cautela futuri **E**t idē qz hoies sūt magis  
pnia ad vxoricidium qz ad matricidium vt magis retrahant ma-  
ior pnia dicitur imponi p vxoricidio qz p matricidio **E**t in fili ca-  
su maior pnia dicitur imponi iuueni lubrico qz seni. **S**ed ceteris  
paribz qz peccatū est grauius tāto maior pnia dicitur imponi pro  
eo **A**d videndū qz qz pnia p vnoquoqz peccatō sit imponēda. vi-  
dendū ē de gradibz peccator. qd scz peccatū grauius est altero.  
**N**otādū est qz qz grauitas pnt attendi in peccatis tribz modis. vno  
mō circa idē peccatū. et hoc duobz modis **U**no mō ex pte cause  
inducētis ad peccatū **N**ā sicut qd dicit **Gre.** peccatū tribz modis cō-  
mittit. scz aut ignorātia. aut infirmitate. aut studio. s. certa sci-  
entia ppetratur **N**ō peccatū qd ppetrat ex infirmitate ē gra-  
uius qz suppetraret ex ignorātia. sed multo graui⁹ si ppetrat  
ex certa scia. de pe. dist. ij. sciendū **U**nū maior pnia imponēda  
est. p peccatō ppetrato ex infirmitate. i. tētatōe vel fragilitate qz  
p peccatō ppetrato ex ignorātia. et multo maior p peccatō ppetra-  
to ex certa scia. **N**ec est hoc ptra illud dictū qd dicit **Ambro.** di-  
cēs **G**rauius peccat qz sibi pmittit impunitatē. grauius qz cō-  
tēnit. sed grauius qz ignorat. qz exponendū est grauius. i.  
periculosissime. qz spēialis pnia nō agit de peccatō quod ignorat  
**U**nū **Joānes Cris.** als os aureū **N**ullū inuenit delictor ta-  
le remediū sicut eoz p̄nua memoria. de pe. dist. iij. **Judas.**  
**E**t hoc intelligas cū homo recordat de peccatō ad p̄ritōem nō  
ad delectatōem **A**lio mō potest attendi grauitas circa idē  
peccatū ex pte ipius peccati. **N**ā vt dicit **Aug⁹.** **S**icut tribz  
gradibz puenitur ad peccatū. scz suggestione. delectatione. et cō-  
sensu. ita ipius peccati sunt tres differētie. scz peccatū in corde. pec-  
catū in ore et ope. et peccatū in p̄suetudine **I**ta qz peccatū in ope  
est grauius qz peccatū in corde. sed grauius est in cōsuetu

## De satisfactione

dine **U**nde iste tres differētie sine offense peccatoꝝ intelligū  
tur p tres mortuos quos christus dicit suscitasse. scz filiaz archi  
synagogi. filium vidue. ⁊ Lazarū. Puellam suscitauit verbo  
tm̄. Puerū verbo ⁊ motu Lazarū verbo ⁊ motu ⁊ lachrymis  
ad ostendendū q maior penitētia est imponēda pro peccato  
operationis q̄s p peccato cogitationis. sed multo magis pro  
peccato cōsuetudinis **U**nde puellam suscitauit in domo. ec  
ce peccatū cogitationis. puerū in porta ciuitatis. ecce pecca  
tum operationis Lazarū quadriduauus in monumento. ecce  
peccatū cōsuetudinis. **A**lio mō potest attēdi grauitas inter  
diuersa pctā. ita tm̄ q̄ sint pctā eiusdē generis. sicut dicit **Aug⁹**  
de pctō luxurie **A**dulteriū malū vincit fornicatōem. vincitur  
adulteriū ab incestu. peius est em̄ cum matre q̄s cū alia mu  
liere concūbere. sed omniū horū pessimū est quod contra na  
turam fit **T**ercio modo p̄t attēdi grauitas in peccatis. et hoc  
inter diuersa peccata diuersoꝝ generū. sicut dicit **Aug⁹**. q̄ gra  
uius est homicidiū q̄s adulteriū. xxxij. q. ij. **S**i quod verius  
Et vniuersaliter peccata q̄ directa cōmittunt̄ p̄tra deus. sicut  
idolatria heresis blasphemia. ⁊ similia sunt grauiora alijs **D**e h  
tm̄ magis dicit in tertia pte q̄n̄ ageť de decem p̄ceptis legis  
**U**iso quō est gradus in pctis videndus est quō dicit se habere  
sacerdos circa impositōem penitentie **C**irca quod sciendū q̄  
cōis sentētia doctoꝝ tenet q̄ oēs penitentie sunt arbitrarie. i.  
arbitrio sacerdotis taxāde. ⁊ h̄ p̄sideratis criminū quātitate ⁊  
qualitate **I**te p̄sideratis p̄sone dignitate. officio. paupertate.  
infirmitate sine debilitate. p̄plexione. p̄suetudie. societate. la  
chrymis. deuotōe. religione. regionis ⁊ t̄pis q̄litate. necnō ⁊  
oibus alijs circūstātis supradictis **E**t nota q̄ circa impo  
sitionē p̄niaz bonū est scire casus p̄niales q̄s ponit **H**ost. in  
sum. sua ti. de p̄nā. vbi dicit q̄ q̄ istos casus ignorat non mereť  
habere nomē sacerdotis. ⁊ dicit p̄fitenti pctōni sacerdos decla  
rare q̄ ad hoc debet eē discretus. p̄niam tm̄ p̄t moderare fm̄ q̄  
litate: ⁊ sic p̄t dicere p̄ quolibet peccato. tu debes sic penitere.  
sed forte vita non sufficeret. ideo do tibi talem rē. p̄ omnibz  
peccatis tuis concedo tibi q̄ indulgentie facte p̄sint tibi. et  
omnia bona que facies ⁊ mala q̄ pro amore dei sustinebis in  
r ij.

## Tractatus. iiii. secūde partis.

iungo p p̄ma. vii. **Leo** papa. **Pa** penitendis. i. p̄m̄e habita  
moderatōe p̄siderāda s̄t iudicio tuo put p̄uerfor. i. peniten  
tiū aios p̄spereris eē deuotos **Ite** in octaua synodo s̄ fuit im  
positū in iudicio eoz q̄ p̄sunt vel q̄to tpe vel q̄li mō penitere  
debeāt q̄ derelinquūt. xxvi. q. vii. **Pa** ip̄a. z. c. s̄ sit **Hoc** idē  
d̄t **Hiero.** de pe. di. i. mēsurā. s̄. in arbitrio sacerdotis eē dere  
lictū tps p̄m̄e **Ut** at̄ p̄ticulariter sciāt simplices q̄s in impō  
ne p̄maz. p̄cedere debeāt **Notandū** q̄ regulariter p̄ p̄iurio  
adulterio. fornicatōe. homicidio volūtario. z ceteris crimini  
bus capitalibz ē septēnis p̄ma imponēda. **Et** s̄ duplici rōne.  
**Una** est. qz de9 p̄cepit maria sorozē moysi z Aaron lepra p̄  
cussam. p̄ quā intelligit lepra cuiuslibet pcti mortāl. septē die  
bus manere extra castra. z post mūdātōnem redire ad castra.  
**Secrō** ponit. xxxij. q. ij. s̄ ip̄m. z s̄m s̄ p̄ die intelligim9 anū  
iuxta p̄bū d̄ni dicētis p̄ p̄pham **Die** p̄ anno dedi tibi **Alia** rō  
est. vt sicut p̄ pctm̄ mortale pctōr amisit septiformē grām spi  
ritusci. ita p̄ p̄m̄am septēnē recipet eā. **Notādū** at̄ qz s̄ d̄cm̄  
sūt qz hmōi crimibz est imponēda p̄ma septēnis. t̄m magis vel  
minus aspe d̄z imponi put maioritas vel minoritas criminis  
p̄satis ceteris circūstātijs s̄ exposcit. vt in sequētibz appare  
bit. **Sūt** at̄ plures casus in q̄bz p̄pter peccātis dignitatē vel  
pcti enozmitatē imponit̄ maior p̄ma. vel etiā ex varijs causis  
minoz. **Ma**z p̄sbyter si fornicatōem fecerit d̄z agere p̄m̄am. x.  
annoz. s̄m formā traditā. lxxij. dist. p̄sbyter. **Et** istud intelli  
gūt qdā de simplici fornicatōe **Alij** z forte verius de incestu  
vel p̄iugatā **Ite** p̄sbyter q̄ cognouit filiā suā sp̄ualē quā bap̄ti  
zauit vel de sacro fonte leuauit. vel cuius cōfessionē audiuit.  
vel in p̄firmatōe tenuit d̄z agere p̄m̄am. xij. annoz. z etiā d̄z re  
linq̄re z ponere res suas pauperibz. z in monasterio deo vsqz  
ad mortē fūire. xxx. q. i. **Si** q̄s sacerdos. **Ite** q̄ cognouit mo  
nialē d̄z agere p̄m̄am. x. annoz. et ip̄a s̄lt̄ s̄m formāz positam  
xxvij. q. i. de filia. z. c. deuotam **M**atricida d̄z penitere decez  
annis s̄m formā satis asperā positā. xxxij. q. ij. **L**arozē **U**ro  
ricide adhuc imponet̄ maior p̄ma. xxxij. questi. ij. admonere.  
**Notandū** etiā qz parētibz in quoz lectis inueniuntur filij

## De satisfactione

mortui: ille ex cuius culpa ptingit si sit solutus dz induci vt in  
eret monasteriū eiusdē epatus vbi pctā sua ppetua deploret  
p̄ma. si tñ nō poterit ad h̄ ppter carnis fragilitatē induci p̄ce  
denda est ei licētia p̄trahēdi matrimoniū imposta sibi in secu  
lo pmanēti graui p̄ma **S**ilr nō debz induci ingredi monaste  
riū in alijs duobz casibz. quoz vnus est si alter p̄iuguz viuit.  
nisi forte p̄iunt vellent silr ingredi **A**lius casus est si habeat fi  
lios puos a q̄bz nō p̄t recedere nisi aliqs timēs deū sine suspi  
tione filios educaret. **S**i aut̄ nesciēter istud acciderit puta qz  
negligēter collocauit secū filiū in lecto. 7 in mane inuenit euz  
extinctū. dz agere vt dicūt doctores p̄mā triū annoz. quoz  
vñ sit in pane 7 aqua. extra de his q̄ si. occi. c. ij. 7. iij. 7. ij. q. iē  
**C**ōsuluisti. **P**ro homicidio casuali imponenda est p̄ma q̄nqz  
annoz qñ culpa p̄cessit casum. aliter nulla nisi forte ad caute  
lam. l. di. de his clericis. 7 duobz. c. sequētibz **E**t credo q̄ idē  
iudicuz est de homicidio necessario. **D**e ista materia vide in  
tercia pte in tractatu de. x. p̄ceptis **D**e vitio sodomitico q̄ sit  
detestabile. p̄z p̄ **A**ug⁹. dicentē. q̄ lōge maioris crimē est q̄z ag  
noscere matrē. **P**atet etiā p̄ penā sodomitis inflicta q̄ in igne  
sulphureo de celo missa pierūt **I**stud etiā pctm̄ clamat sp̄ea  
liter vindictā ad dñm **U**n̄ in **G**en. dz dñs **E**t amor sodomoz  
et gomozreoz venit ad me. qz vt ait **A**ug. violat p̄ istud p̄c  
catum societas que nobis dz esse cū deo. cuz eadē natura cu  
tus ip̄e ē actor libidinis p̄uersitate polluit. xxxij. q. vij. flagi  
cia **D**e isto pctō etiā dz **A**ug. **V**ides deus in humana natu  
ra tm̄ nephas p̄tra naturā fieri desijt incarnari **E**t ifinita ma  
la de isto nephādo crimie p̄nt dici **E**t em̄ tante maledictiōis  
nō solū actus sed etiā ip̄a noiatio siue platio q̄ os loquentis  
aures audientiū ip̄aqz quodāmō polluit elemēta **E**t istud ma  
le cogitāt hyspani. pueri em̄ in cunabulis exītes. etiā mulie  
res verecūdia muliebz postposita istud nephandū 7 execra  
bile p̄bū qd̄ stellā noiānt oībz p̄bis suis imiscēt. **E**t sic vt dic  
tū est os loquētis aures audientiū 7 ip̄a elemēta polluit **U**n̄  
labia taliū dñt cū ferro candēti cauterizari **U**n̄ credo q̄ p̄ bu  
iusmōi nephādissimo crimie grauiissima pena sit iniungenda  
**M**ulta alia crimia ponunt in diuersis caplis in corpe decre  
r ij

## Tracta. iiii. secūde partis

toꝝ pro q̄b maior p̄na q̄ septēnis est imponenda. q̄ omitto  
hic. q̄ talia crimīa de iure ⁊ consuetudine referuntur iudicio  
ep̄oꝝ. q̄s credo talia iura melius me scire. Et etiā q̄ indistin  
cte credo oēs penitētiās hodie eē arbitrarias. i. arbitrio sacer  
dotū taxādas p̄fatis p̄ritōe ⁊ p̄ditōe pctōꝝ. ⁊ oibz alijs cir  
cūstātijs. Unde etiā posset eē tāta p̄ritio p̄fitēnis q̄ p̄ pctō  
maximo esset ei modica. imo q̄si nulla p̄na imponēda. sicut  
fecit dñs. **A**lemēs q̄re. q̄ cū q̄dā die eq̄taret p̄ romā. q̄dā mu  
lier q̄ de remotis venerat accessit ad eū pouās vnū puerum  
paruulū in brachijs. ⁊ voce magna cum lachrymis clamauit.  
**H**ī scē miserere mei peccatricis et da mihi p̄nam. q̄ habui  
istū filiū quē hic porto a filio meo. Et papa cum oibz absoluit  
eā. ⁊ imposuit sibi p̄naz q̄ ieiunaret p̄ annū sextas feras ī pa  
ne et aq̄. Et mulier recedēs ⁊ reuoluēs secū grauitatē pcti ⁊ p  
uitatē p̄me credidit q̄ papa nō bñ intellexit eā. et in crastinū  
accessit ad papā eq̄tantē ⁊ p̄fessa est sibi sicut pus. ⁊ papa ab  
soluit eā iniūgens sibi p̄nam q̄ diceret tria pat̄ noster. **M**u  
lier itaq̄ recedēs ⁊ secū vt pus pctm̄ ⁊ p̄naz reuoluēs iterato  
ad papā rediēs ⁊ corā omnibz vt pus fecerat cōfessa est. quaz  
papa absoluit imponēs ei penitentiā vt diceret vnū pat̄ no  
ster. Et cum interrogat̄ q̄re ei ita modicā imponeret penitē  
tiā. **R**espōdit papa. Plus ascēdit dolor ⁊ verecūdia quā passa  
est ita publice p̄fitēdo pctm̄ suū q̄ si omnibz diebz vite sue  
in pane et aqua ieiunasset. **E**xemplo ḡ isto p̄fessor in imposi  
tione p̄me debet attēdere p̄ritōem. dolorē verecūdiāq̄ cō  
fitēnis. ⁊ fm̄ q̄ videbit maiorem vel minozē contritōem debz  
imponere maiorem vel minozem penitentiā. **N**otandum  
aut̄ q̄ pro peccato vbi d̄z fieri renunciatio sicut symonia v̄re  
stitutio. sicut in furto vel rapina. dep̄datione. incendio. vsu  
ra. fraudulenta ⁊ dolosa negociatione. ludo fm̄ distinctionez  
suprapositā debet imponi penitētia q̄ renūciat vel restituat  
si potest. vel si non potest q̄ habeat animū restituendi ⁊ dole  
at. q̄ non potest. ⁊ p̄mittat q̄ si deus det sibi de quo possit re  
stituere q̄ restituat. al̄s nō absoluat. nec penitētia ei imponat̄.  
**N**otandum etiā q̄ sacerdos semp̄ debet imponere penitē  
tiam p̄ contrariū correspondētē ip̄i peccato. vt superbo ora



## De satisfactione

tionē. auaro elemosynam. luxurioso ieiunium. et si videat ex-  
pedire peregrinatōem vel loci mutationem vt sic maceretur  
caro et refrenetur et non reficiat ad delectatōem ex memoria fa-  
cti vel aspectu p̄sone vel loci cū q̄ et in q̄ peccauit. et fuit pecca-  
tum p̄petratum vel xxxi. distin. valet. xv. questioe. i. mulier

**N**otandū etiā q̄ debet cauere sacerdos ne imponat peni-  
tentiā seruo per quā fiat p̄iudiciū domino nec discipulo p̄  
quā fiat p̄iudiciū magistro. nec ecōuerso. Et istud maxime  
caueat circa virum et vxorem q̄ nō imponat alicui penitentiā  
talem p̄ quā alius posset peruenire in cognitionem peccati

**S**ed ponat q̄ aliquis peccator confiteat̄ de peccatis suis  
et penitet. vel dicat se penitere de peccatis. non tamē vult sub-  
ire onus penitētie dicens se delicatū vel infirmū vel male cō-  
plexionatum. et similia. quid faciet de isto Dico q̄ si ip̄e dicat  
se penitere de peccatis et proponat de cetero se abstinere cum  
allegat fragilitates et recusat satisfactionis asperitatem debet  
sacerdos inducere ipsum vt habeat animū paratum ad om-  
nem satisfactionem portandā. ostendendo sibi magnitudines  
peccatorū suorum. et que et quanta bona amisit propter ista q̄  
om̄ia recuperabit p̄ penitentiā Ostēdendo etiā que et quāta  
sustinuit christus. p̄ pctis nostris. q̄ tamē summe erat delica-  
tus et quot et quāta sustinuerūt sancti martyres et scē virgines  
tenere delicate et a pctis imunes Quāta ḡ pena debeat̄ tātis  
et talibz pctis q̄ tu om̄isisti. et multa talia d̄z sibi ostēdere. Et si  
cū istis oibus nō p̄t ip̄m inducere imponat ei talē penitentiā  
quā verisim̄ credit eū portare posse Et ad hoc inuitat nos exē-  
plum christi q̄ nunq̄ legit̄ graue imposuisse p̄nam. nisi. va-  
de et amplius noli peccare. vii. Cris. sup̄ illū locū. alligāt one-  
ra graua et c. Et sic Si erram⁹ modicā penitentiā imponētes  
nō melius est. p̄pter p̄nam paruā dare rōem q̄ p̄pter nimitā  
crudelitātē succubere penitentiā. xxvi. q. vij. alligāt Aug. Si  
nō p̄t gaudere sacerdos de om̄imoda purgatione peccatoris  
gaudeat saltem q̄ liberatū a gehēna mittit ad purgatorium  
Ex quo patet q̄ si penitentiā imposta a sacerdote nō est p̄dig-  
na p̄lebitur in purgatorio **N**otes pone q̄ aliquis p̄fitea-  
tur pctā sua et non vult abstinere ab eis. vel vult abstinere ab

## Tracta. iiii. secunde partis

vno et non ab altero. nunquid admittendus est ad penitentiam. **D**ico quod sacerdos debet confessionem illius audire et recipere. non tamen debet eum absolute. sed debet sibi de peccatis confessis salubrius consilium quod poterit exhibere. et consilium quod faciat aliquam penitentiam pro peccatis. et inducere ad bonum consilium poterit. et omnia bona que de consilio sacerdotis iste faciet consiliumque informia. id est sine charitate facta. quibus sibi non valeat directe consilium ad vitam eternam obtinendam. tamen valebunt sibi ad consilium vel ad aliquod ipsorum. **P**rimo ad extremi iudicii supplicium tolerabilius subeundum. de pe. di. iiii. **S**i quis autem non habet charitatem. **S**ecundo ad temporalem prosperitatem obtinendam. de pe. di. iij. cauendum. xxij. q. ij. **S**i quibus. **T**ercio ad hoc ut illustretur cordis eius ad penitentiam. de pe. di. iij. **S**ens. in fi. **Q**uarto quod diabolus non potest sibi tantum nocere. sicut patet de iudeo. de quo narrat **G**regorius in libro dialogorum. quod quod se signauerat demones non poterunt sibi nocere. **E**x dictis patet quod ad hoc quod penitentia sit satisfactoria et meritoria optet quod sit facta in charitate. id est quod ille qui facit eam sit sine peccato mortali. **S**ed pone. alicui penitenti iniuncta fuit penitentia et antequam impleat penitentiam suam labitur in peccatum mortale. et existens in peccato implet penitentiam iniunctam. postea redit ad statum gratie. nunquid valet illa penitentia. vel tenet eam reiterare. **A**d hoc dicit **Th**omas. de aqno in quarto suo quod quedam sunt opera satisfactoria quorum effectus manet postquam ipsa facta sunt. sicut postquam facta est elemosyna adhuc manet eius effectus. id est diminutio substantie temporalis dantis. **S**icut postquam aliquis ieiunauerit adhuc manet effectus ieiunii qui est debilitas corporalis ieiunantis. **E**t alia quibus sunt in peccato mortali facta non optet quod iterentur. **A**lia sunt opera satisfactoria que postquam facta sunt nihil remanet de eis. sicut oratio. et si fiat in peccato mortali optet quod iterentur. **U**n si alicui fuit iniunctum in penitentia quod dicat centum patrum noster si dicat ea existens in peccato mortali non implet penitentiam. imo optet quod iterentur ea existens in gratia. secus de elemosyna et ieiunio. ut dicitur est. **E**t circa hoc sciendum quod opera facta in charitate mortificantur pro sequens peccatum mortale. et viuificantur postea pro vera penitentia si sequitur. **S**ed illa que nunquam fuerunt viuua. id est illa que fuerunt facta in peccato mortali nunquam possunt viuificari. unde **Th**omas. **I**lla reuiviscunt que viuua nata fuerunt. **Q**uere non possunt que mortua nata fuerunt.

## De satisfactione

Capitulum vi. quarti tractatus scilicet principalis.

Utrum vnus possit pro alio satisfacere

**N**unc restat videre vtrum vnus possit pro alio satisfacere. Circa quod sciendum quod iste pro quo quis satisfacit aut est viuus aut mortuus. Si sit viuus aut ipse potest se satisfacere. aut non potest. Si potest dico quod viuus non potest pro alio viuo satisfacere. Et ratio quae me mouet ad hoc est ista. Equitas enim diuinae iusticie exigit vtrumque peccat satisfaciat. et hoc si potest pro se. sed iste peccauit et potest pro se satisfacere. ergo quod pro se satisfaciat. Si autem non potest pro se satisfacere tunc dico quod alius potest pro eo satisfacere. Sed ad hoc requiruntur multa. quaedam ex parte illius qui satisfacit. quaedam ex parte illius pro quo satisfacit. quaedam ex parte vtriusque. quaedam ex parte operis satisfactorij. Ex parte illius qui satisfacit requiruntur propinquitas. scilicet quod ille qui satisfacit sit obligatus propinquitate sanguinis illi pro quo satisfacit. Sicut credo quod pater si esset ipotestus ad satisfaciendum. si filius posset ceteris circumstantiis satisfacere pro eo. Et ratio est quod pater et filius sunt quasi vna persona. Ex parte illius pro quo satisfacit requiruntur necessitas. scilicet quod indigeat. et etiam impossibilitas. scilicet quod non possit pro se satisfacere. Ex parte vtriusque requiruntur charitas. scilicet quod vterque sit in charitate quod charitas est radix mercedi. et sine ipsa nullum opus est satisfactorium. Ex parte operis requiruntur maioritas. quod scilicet ille qui satisfacit pro alio faciat plus quam ille pro quo satisfacere. vtrumque si ille pro quo satisfacit est obligatus ad ieiunandum vnam sextam feriam non sufficeret quod ille qui satisfacit pro illo ieiunaret illam sextam feriam. imo oporteret quod amplius ieiunaret. Et credo etiam quod requiratur quod fiat auctoritate superioris. Si autem ille pro quo satisfaciat sit mortuus. tunc autem est in paradiso. et tunc non indiget quod alius pro eo satisfaciat. quod vult Augustinus. In iudicia facit martyri qui orat pro martyre. quod intelligendum est de quibus qui est in paradiso. vtrumque expressit dicitur extra de cele. miss. Cum marthe. Autem est in inferno. et tunc secundum opinionem omnium theologorum nihil quod fiat pro eo proficit sibi. quod in inferno nulla est redemptio. Autem est in purgatorio. et tunc potest satisfieri pro eo a viuis. Et ita dicit Augustinus in libro pagoda cura mortuorum. vbi sic dicitur. Non estimemus ad mortuos pro quibus curam gerimus puenire nisi quod pro eis siue elemosinarum siue orationum sacrificijs solemniter supplicamus. xij. q. ij. Non estimemus. Et Gregorius in causa anime. xij. q. ij. anime de functorum quatuor modis soluntur aut oblationibus sacerdotum. aut

## Tercia pars principalis

orōnibꝫ scōꝝ. aut charoꝝ eleymosinis. at ieiunijs cognotoꝝ  
**L**icet autē de pñia multa alia essent dicēda hec tñ q̄ dca sunt  
breuitatis causa sufficiāt **S**up operis impfectōveniā postu  
lans a lectore vt q̄ corrigēda videat z addēda nō inuidēdi aīo  
sed benigno corrigat et emendet

**E**xPLICIT secūda particula huius operis..

**I**ncipit tertia particula prin  
cipalis huius libri. in qua agitur de articulis fidei. et de his  
que p̄tinent ad populi informationem

**Q**uonia dñs z magister noster iesus christ⁹ de mū  
do ascēsurus ad patres discipulos quō se haberēt  
ad fideles quos suo redemerat sanguine instruens  
dixit. **E**ūtes docete omnes gētes. **I**n quo rectores  
ecclīaz discipulis succedētes instruxit z monuit vt sibi subdi  
tos doctrina sana et salutifera informarent. **Q**uō in lege veteri  
pulcherrime ē figuratū. vbi legit q̄ in rōali iudicio qd legalis  
sacerdos gerebat in pectore doctrina et veritas erat sculpta.  
**I**n q̄ re dabat intelligi q̄ euāgelici sacerdotes veritatis doc  
trinā debēt de ī se gerere. z eā suis subdi⁹ snūciare. alioqn sen  
tētiā maledictōnis eterne incurrūt **S**icut dñs p̄ **I**saiā p̄mi  
na⁹ dicēs **N**e vobis canes muti nō valētes latrare **P**erito  
ergo rector ecclīasticus canis dicit q̄ latratu p̄dicatōis z doc  
trine euāgelicae lupos. i. demones arcere d̄z a grege dñi. z dor  
miētū in p̄ctis aīas excitare. **S**z tñc mut⁹ efficit eū desidia  
torpet. v̄l ex ignorātia tacet. z merito a dño reprobat **Q**ua ex  
re sumopelaba ore d̄z z solerti ac sollicito aīo vigilare ne di  
uine scie ignorās existat. quinūno tñ de ea scire tenet q̄ sciat  
suū officiū debite exēq̄ et sibi ppl̄m p̄missuz informare. **E**t h̄  
q̄rū ad ea q̄ ip̄e ppl̄s d̄z scire **Q**ue q̄ ad nūc p̄nt reduci ad q̄n  
q̄. videlicet ad credēda. ad petēda. ad faciēda. ad fugiēda.  
et ad sperāda **D**ebet ergo rector ecclīasticus sibi subditos in  
struere qd credēdū. qd petēdū. qd faciēdū. quid fugiēdū. et  
etiā qd sit sperādū **P**rimū p̄tinet in articulis fidei. secūdū in  
petitōibꝫ orōis dñice. terciū et q̄rtū in p̄ceptis decalogi. q̄n  
tuz in doribꝫ glē paradisi. **E**t de istis ī ista tertia p̄ricula est agē